

35

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI

3. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

35.
KAZI
SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT

27 - 31 MAYIS 2013
MUĞLA

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No:163-3

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr.Haydar DÖNMEZ

27- 31 Mayıs 2013 tarihlerinde geręekleřtirilen
35. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu,
Muğla Sıtkı Koęman niversitesi'nin katkılarıyla geręekleřtirilmiřtir.

ISSN:1017-7655

Kapak Fotoęrafı: Engin ÖZGEN
"Oylum Hyk, 2012"

Not: Kazı raporları, dil ve yazım ağısından Klâsik Filolog Dr. Haydar DÖNMEZ
tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların iğeriğinden yazarları sorumludur.

Muğla Sıtkı Koęman Üniversitesi Basımevi
MUğLA – 2014

BEÇİN KALESİ

2012 YILI KAZI VE ONARIM ÇALIŞMALARI

Kadir PEKTAŞ*

Beçin Kalesi'nde 2012 yılı kazı çalışmaları, Haziran-Aralık aylarında Balıkesir Müzesi'nden Sebahattin Gül, Amasya Müzesi'nden Murat Kaplan, Manisa Müzesi'nden Veysel Öztürk ve Milas Müzesi'nden Serçil Yıldız ve Güner Özler'in denetiminde gerçekleştirilmiştir. Temizlik, kazı, restorasyon ve konservasyon çalışmalarını içeren çalışmalarımız geniş bir ekiple yürütülmüştür¹.

Ören yerindeki kazı çalışmalarına her yıl düzenli olarak yapılan temizlik çalışmasıyla başlanmıştır. Ören yerindeki kazı alanları, tarihî yapılar ve buraya gelen ziyaretçilerin ören yeri içerisinde kullandıkları güzergâhlarında devam etmiştir. Bu kadar kapsamlı temizlik çalışmasının yapılmasındaki amaç; yapıları yabanî otlardan korumak ve ziyaretçiler tarafından yapıları daha kolay algılanabilir hâle getirmektir.

Temizlik çalışmasına; ören yerinin hemen girişinde kaleye ulaşmadan sağda kalan Büyük Hamam veya Ahmed Gazi Hamamı olarak adlandırılan yerden başlanmıştır. Daha sonra kale önünden Beçin antik şehir merkezine çıkan yol boyunca ve "I No.lu Türbe" olarak bilinen yapının etrafında, Ahmed Gazi Medresesi, Orhan Cami, Mültezim Evi, II No.lu Türbe, III No.lu Türbe, Hanıkah ve Kubbeli Çeşme'nin çevresinde temizlik çalışmalarına devam edilmiştir (Resim: 1).

Orhan Camii'nin arkasında yer alan, önemli yapılardan biri olan Kızıl Han'ın çevresinde de temizlik çalışmaları yapılmıştır. Restorasyonu yapılması düşünülen ve proje çalışmaları devam eden hanın çevresindeki yabanî otlar temizlenmiş, daha önceki kazı dönemlerinde hanın ön kısmına biriktirilen moloz kaldırılmıştır. Hanın ön kısmını tamamen kapatan moloz taşların kaldırılmasından sonra temizlik çalışmalarına önceki yıllarda kazısı yapılan BÇ-01, BÇ-02 ve BÇ-03 açmalarında devam edilmiştir.

Açmalara giden yol üzerindeki yabanî otların ve moloz taşların temizliğinin ardından BÇ-03 No.lu açmanın doğu tarafına düşen Bizans Şapeli ve yapının çevresi temizlenmiştir.

Daha sonraki çalışmalar Seymenlik Mevkii'nde devam etmiştir. Burada yer alan Seymenlik Hamamı, Zaviye ve Üçgöz (Deve) Hanı olarak bilinen hanın çevresinde yabanî ot ve moloz taş temizliği yapılmıştır. Çalışmalara Menteşe Mezarlığı ve bu alana giden güzergâhta devam edilmiştir. Patika yolun çevresindeki makilik alan bir iki metre temizlenerek yol genişletilmiş, toplanan moloz taşlarda belirlenen alanlara istiflenmiştir.

* Prof. Dr. Kadir PEKTAŞ, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Göztepe-Kadıköy-İstanbul/TÜRKİYE.

1 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve DÖSİMM ile Beçin Belediye Başkanı Mehmet Balcı'nın desteklerini gördüğümüz kazı çalışmalarına Pamukkale Üniversitesi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Karabük Üniversitesi'nden öğretim elemanları ile öğrenciler katılmışlardır. Kazıya katılanlar: Sanat Tarihçileri Yrd. Dr. Gül Sarıdikmen, Melda Kandemirli, Davut Oğuz, Müge Şen, Volkan Eğin, Bahri Yıldırım, Taner Babataş, Günseli Pehlevan, Fatma Dovalıoğlu, Yunus Demirbağ; Arkeologlar Zafer Topak, Ebru Demir, Arzu Gültekin; Mimar Mijgan Balcı, öğrenciler Meliha Havva Ünlü, Başak Alkaya, Elif Çelik, Gözde Yıldız, Zeynep Küçükdemirci, Özlem Dirican, Fatma Özdemir, Bayram Çabuk, Edip Özfirat, Abdülkerim Akyol, Fırat Görür, Mehmet Çitçi, Meryem Melek Düzen, Ayça Çamlıbel ve Samet Beşikçi. Kazılara katılan, destek sağlayan tüm kişi ve kurumlara teşekkür ederim.

Menteşe Mezarlığı'ndan sonra kentin dış kesiminde yer alan Yelli Külliyesi'ne doğru giden patika yolun çevresi ile Yelli Camii, Yelli Medresesi ve Yelli Hamamı'nda temizlik çalışmaları yapılmıştır. Ören yerinde ayrıca Bey Havuzu, Emir Avlusu, Karapaşa Medresesi ve Orman Tekkesi'nde temizlik yapılmıştır.

Kazı ve onarım çalışmalarının yanı sıra Beçin ören yerinin Çevre Düzenleme Projesi hazırlanmış ve ilgili Koruma Kurulu'na onaylanmıştır.

Çevre Düzenleme Projesi

Çevre Düzenleme Projesi'nde ören yerine çıkan yolun sol tarafında, Büyük Hamam'ın karşısındaki alan, karşılama merkezi olarak düzenlenmiştir. Ahmed Gazi Medresesi'nden başlayarak Emir Avlusu ve Mezarlık önünden geçerek Yelli Külliyesi'ne giden, buradan Karapaşa Medresesi ve Orman Tekkesi'ne ulaşan birinci gezi yolu; Ahmed Gazi Medresesi önünden, Seymenlik Kapısı önünden geçerek Üçgöz Hanı'na ulaşarak Emir Avlusu önünden başlangıç noktasına gelen ikinci gezi yolu olarak düşünülmüştür.

Kazı ve Konservasyon Çalışmaları

2012 yılı çalışma programı doğrultusunda Kızılhan'da, Ahmet Gazi Çeşmesi'nde, Yelli Medresesi'nde, Menteşe Mezarlığı ve BÇ-03 olarak adlandırdığımız açmada kazılar yapılmıştır.

Yelli Medresesi

Zafer TOPAK

Ören yerinin dış kısmında şehri çevreleyen surların yaklaşık 1,5 km. doğusunda yer alan Yelli Medrese'de geçen yıllarda yapılan çalışmalar sonucunda medresenin rölöve, konservasyon ve koruma projeleri hazırlanmıştı. 2012 yılında medresenin doğu hücreleri ve eyvanlarında küçük çaplı kazılarla Koruma Kurulu'na onaylanan projeye uygun koruma çalışmaları yapılmıştır.

Çalışmalara medresenin doğu kenarındaki hücrelerden başlanmıştır. Bu mekânlarda seviye indirme çalışması yapılarak ocak zeminine inilmiştir. Bu hücrelerden kuzeyde ve ortadaki hücreyi birbirinden ayıran duvar izleri ortaya çıkarılmıştır.

Medresedeki kazılar daha sonra doğu dershanede devam edilmiştir. Burada düzgün taşlarla belirlenen özgün zemin dikkate alınarak iç mekân düzenlenmiştir.

Güneydeki ana eyvanın batı duvarına bitişik moloz taş yığını kaldırıldıktan sonra orijinal zeminin belirlenebilmesi için, kazı yapılmış ve eyvanın güney duvarına paralel yaklaşık 50 cm. genişliğinde bir duvar ortaya çıkarılmıştır. Bir seki yükseltisi olduğunu düşündüğümüz duvarın hemen ortasından eyvanın doğu ve batı duvarlarına paralel kuzeye doğru yönelen başka bir duvar ortaya çıkarılmıştır. Basit moloz taş örgülü duvar izlerinin sonraki dönemlerde kullanıma ait izler olduğu anlaşılmıştır (Resim:2).

Yüksekte kalan ana eyvan ile avlunun ilişkisini anlamak için burada küçük çaplı bir kazı yapılmıştır. Çalışmalar sonucunda avlu zemininden 20-25 cm. arasında değişen yükseklikte moloz taş ve kireçli tabakaya ulaşılmıştır. Bunun, avludan eyvana çıkışta bir basamak olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Kazı sonucunda -65 cm. kot seviyesinde duvar diplerinde kireçli zemin kalıntılarına ulaşılmıştır.

Medresede kazılar tamamlandıktan sonra koruma ve konservasyon çalışmalarına geçilmiştir. Medresenin duvarlarının statik problemlerini çözmek ve yıkılmasını

engellemek için hazırlanan çelik konstrüksiyonlarla destekleme projesi Bölge Koruma Kurulu'nun onayından sonra uygulamaya geçilmiştir.

Proje kapsamında ana eyvanın güney ve batı duvarı ile kuzey eyvanının doğu duvarlarıyla, doğu ve batıdaki mekânların sağlam kalan tonozları çelik konstrüksiyonlarla desteklenmiştir (Resim:3).

Ahmet Gazi Çeşmesi

Taner BABATAŞ

Beçin Kalesi kazısı 2012 yılı çalışmaları kapsamında, Ahmed Gazi Medresesi'nin kuzeydoğu köşesinde, duvara bitişik olarak inşa edilmiş çeşmenin kazısı yapılmıştır.

Çeşme, medresenin son yıllardaki restorasyonu sırasında yapılan düzenlemede toprak altında kalmıştır. Çeşmenin bundan öncesinde çok zarar gördüğü, duvarlar ile kemer nişinin bir bölümünün yıkıldığı tespit edilmiştir (Çizim:1, Resim:4).

Seviye indirme şeklinde başlayan çalışmalar sırasında, ilk etapta dolgu toprağı kaldırılarak 20 cm. derinlikte çeşmenin ayna taşına ulaşılmıştır. Devam eden kazılar sonucunda 80 cm. derinlikte çeşmenin ön kısmında, ayna taşının altında yalak bulunmuştur. Genişliği 87 cm. olan yalak kırık hâlde ele geçirilmiştir. Yalağın güney tarafındaki kırığın, bir yapıştırıcıyla tümlendiği belirlenmiştir. Yaptığımız araştırmada, medresenin restorasyonu sırasında yalağın kırıldığı ve kırık bölümün yapıştırıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Çeşmenin güneyinde, medrese ile arasında kalan 1.53 cm.lik alanda 40 cm. derinlikte moloz taş sıralı duvar izi ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalar sırasında çeşme ile medrese duvarı arasında su haznesi bulunmuştur. Bu hazneye, Kubbeli Çeşme ve Bey Konağı'nın güneybatısında bulunan kaynaktan gelen suyun, Ahmed Gazi Medresesi'nin arka cephesindeki kanaldan dolanarak ulaştığını tahmin etmekteyiz. Haznenin önünden bir çatal yapan kanalın Büyük Hamam ve Kale önündeki çeşmeye de su taşıdığı düşünülmektedir.

Çalışmalar çeşmenin kuzey duvarının dışındaki su yolu çevresinde devam edildi. Üst toprak seviyesinde 25 cm. derinliğe inildi. Suyolu belli bir süre devam ettikten sonra kesintiye uğrayarak taş öbeklerinde oluşan kalıntıya rastlandı.

Kazı çalışmaları çeşmeyle havuz arasında kalan alanda devam etti. Çeşme ile havuz arasında bir ilişki olup olmadığını anlamaya yönelik yapılan kazı çalışması sonucunda herhangi bir ize rastlanmadı.

Kazılar sonucunda 110 cm. derinliğe inilmiş olup ana kayaya ulaşılmıştır.

Sivri kemerli, sade bir görünüşe sahip olan çeşmede tek süsleme, bugün yerinde olmayan ancak kaynaklardan görebildiğimiz, cephedeki iki lüleli su haznesinin iki yanına yerleştirilmiş olan aslan figürlü taş bloklardır.

Kazı çalışmaları tamamlandıktan sonra çeşmenin önemli bir bölümü mevcut olduğundan restorasyon projesinin hazırlanarak tamamlanmasına karar verilmiştir. Yapılan proje Koruma Kurulu'na gönderilmiştir. Kabul edilen proje kapsamında önümüzdeki yıl kazı döneminde uygulamaya geçilecektir.

Ahmed Gazi Medresesi, Hanikah, Türbeler, Mültezim Evi ve Kubbeli Çeşme'nin yer aldığı şehir merkezinin güneyinde Orhan Camii'nin arkasında yer alan Kızıl Han'da kazıya başlanmıştır. Buradaki çalışmalar mevcut restorasyon projesinin aksaklıklarının tespiti ve hanın çevresi ile ilişkisini çözmeye yöneliktir.

Han bulunduğu konum itibarı ile doğudan batıya alçalan eğimli bir alanda yer almaktadır. Bu durum, zamanla yağmur sularının getirdiği toprağın hanın çevresinde dolgu meydana getirmesine sebep olmuştur. Bu nedenle, yapının dış cephesinde zemin seviyesini bulabilmek için kazı çalışmaları yapılmıştır (Çizim:2).

Giriş cephesi boyunca 3 m. genişliğindeki alanda yapılan kazılar sonucunda yüzey seviyesinden 50 cm. derinliğe inilmiştir. Kazıyla seviye kapı eşiğine kadar indirilmiştir (Resim:5).

Ayrıca hanın giriş açıklığının kuzeyinde bulunan, üst kata çıkmayı sağlayan merdivenlerin toprak altından iki basamağı daha ortaya çıkarılmıştır.

Giriş cephesindeki çalışmalar tamamlandıktan sonra hanın kuzey cephesine geçilerek kazıya bu alanda devam edilmiştir. Hanın kuzey cephesi boyunca 3 m. genişlikteki alanda 30 cm. derinliğe inilmiştir.

Doğu cephede yapılan kazı çalışmaları 2 m. genişliğine bir alanda yapılmıştır. Bu alanda 80 cm. derinliğe inilmiştir.

Doğu cephenin kuzeyden 1. payanda ile 2. payanda arasında kalan kısmının, yapının temeli ile ilgili bilgi toplamak ve statüğünü anlamak amacıyla açılmasına karar verilmiştir. Kazı sonucunda 130 cm. derinliğe inilmiştir. Bu derinlikte iki payanda arasında temel izine ulaşılmıştır. Yapının temelinin 80 cm. genişliğinde moloz taştan kireç harçlı olarak yapıldığı anlaşılmıştır (Resim:6).

Fotoğraf ve çizimleri yapıldıktan sonra açılan bölüm, yağmur sularının temele zarar vermesini engellemek için kapatılmıştır.

Hanın güney cephesinde, 1 m. genişliğindeki alanda kazı çalışması yapılmıştır. Zamanla çeşitli nedenlerle taşınan topraklar hanın güney cephesinde birikmiştir. Dolgu toprağı nedeniyle bu cephede daha fazla derinliğe inilmiştir. Çalışma sonucunda 1.37 cm. derinlikte zemin tabakasına ulaşılmıştır.

Yapılan kazılar sırasında çok sayıda sırlı sırsız seramik parçası ve sikke bulunmuştur. Seramik buluntularının çoğu giriş cephesindeki kazılar sırasında ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca hanın kazısı sırasında ortaya çıkan toprağın tümünün elenmesi tamamlanmıştır. Elek çalışması sonucunda çok sayıda sikke ve farklı küçük buluntu ele geçirilmiştir.

Açılan bütün alanlar daha sonra ortalama 5 cm. kalınlığında elenmiş toprak dökülerek korumaya alınmıştır.

mezarlık bulunmaktadır. Kepez Mevkii'ne giden patika yol bu mezarlığın içerisinde geçmektedir. Alanın tamamının makillerle kapalı olması nedeniyle mezarlığın gerçek boyutları tam bilinmemektedir.

Muhtemelen farklı zamanlarda belirli alanların moloz taşlarla örülü duvarlar içine alınmasıyla mezarlık oldukça genişlemiştir.

Bu yılki çalışmalarımız, geçen yıllarda kazısına başladığımız mezarlığın kuzey doğu kenarındaki alanda yürütülmüştür.

Kazıya başlamadan önce alanda bulunan, sade prizmatik sanduka dikkatli bir şekilde kaldırılarak alanın dışarısına çıkarılmıştır.

Seviye indirme çalışmalarının ilk etabında, üst seviyede düzgün küfeki taşlarla oluşturulan bir düzenlemeye ulaşılmıştır. Devam eden çalışmalar sonucunda burasının 4.70 m. genişliğinde kare bir mezar yapısı olduğu anlaşılmıştır. Üzeri çok fazla maki kaplı olduğu için bitki kökleri mezar yapısına zarar vermiş ve kökler yüzünden daha dikkatli çalışma yapılması gerekmiştir. Çalışmalar sonrasında -0.80 m. derinlikten ana kaya üzerine kurulan mezar yapısının moloz taş duvarları sıvanmıştır.

Sınırları belirlenen mezarın üst kısmında seviye indirme çalışmaları sonucunda kare yapının içerisinde yan yana üç mezarın olduğu anlaşılmıştır. Ortadaki mezar diğerlerinden 15 cm. daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ortadaki mezar düzgün küfeki taşından, yanlardaki mezarlar moloz taştandır. Güneydeki mezar 2.10 cm. uzunluğunda ve 0.70 cm. genişliğindedir. Genişliği 0.70 cm., uzunluğu 2.60 cm. olan ortadaki mezar ise diğer iki mezardan daha özenli olup etrafı düzgün taşlarla çevrilmiştir. Bu mezarın ayak ve baş taşı bulunmamakla birlikte, üzerinde taş bir sanduka olduğu mevcut durumdan anlaşılmaktadır. Güneydeki mezarın üzeri kayrak taşlarıyla kapalı olup diğer mezara yakın ölçülerdedir (Resim:7).

Buradaki çalışmalar diğer alanlarda da devam etmiştir. Bu alanda moloz taşlarla çevrelenmiş mezarlar ortaya çıkarılmıştır. Bir kısmı mevcut ya da dağılmış hâlde olan mezarların konumları çizim ve fotoğraf çalışmaları ile belgelenmiştir (Çizim:3).

BÇ-03 No.lu Açma

Volkan EĞİN

Kent merkezinin güneydoğusunda, Bizans Şapeli'nin batısında, Seymenlik Kapısı'nın kuzey kısmında bir önceki kazı döneminde başlanan çalışmalara 2012 yılında da devam edilmiştir.

Buradaki çalışmalar daha önceki kazı döneminde ortaya çıkarılan mekânlarla sur duvarı arasında kalan bölümde yoğunlaştırılmıştır. Bu alanda öncelikle temizlik ve mevcut durumunu belgelemek amacıyla çizim ve fotoğraf çalışmaları yapılmıştır. Çalışmalar sırasında ortaya çıkarılan birimlerin karıştırılmaması ve daha ayrıntılı anlatılabilmesi için her bir mekân ayrı ayrı isimlendirilmiştir. Kuzeydeki mekânlara sırasıyla K1, K2, K3; batıdakilere B1, B2; güneydekilere ise G1, G2, G3, G4 isimleri verilmiştir.

Çalışmalara ilk olarak bir önceki kazı döneminde ortaya çıkarılan mekânların batısına doğru devam eden duvar izlerinin takibiyle başlanmıştır. Mevcut toprak seviyesinden 25 cm. inilerek duvar izleri ortaya çıkarılmıştır. Toplam 55 cm. derinliğe indikten sonra dikdörtgen planlı K3 mekânın kazısı tamamlanmıştır.

Ortaya çıkarılan K3 mekânının kuzey yönünde görülen duvar izlerinin takibi için kazı bu yöne doğru devam ettirilmiştir. Duvarlar ortaya çıkarıldıktan sonra daha önce kazısı yapılan 2 No.lu açmayla bitiştigi görülmüştür. Bu duvarın sokak ile evleri ayırdığını düşünmekteyiz. Ayrıca sınır duvarını ortaya çıkarırken K3 mekânının kuzey duvarının dış kısmından doğuya doğru ilerleyen ayrı bir bahçe duvarı ortaya çıkarılmıştır. Bu duvar 3 No.lu açmadan Bizans Şapeli'ne doğru inen ayrı bir sokağın varlığını göstermektedir. Aynı duvar izinin Seymenlik Kapısı'na doğru ilerleyen tarafında da kazı yapılmıştır. Bu yönde ilerleyen duvarın yine sınır duvarı olduğu anlaşılmıştır. Seymenlik Kapısı'ndan başlayıp 2 No.lu açmaya kadar devam eden bu duvar hem yapıların batı kenar duvarını hem de sokak duvarını oluşturmaktadır.

K3 mekânın güney duvarının dış kısmında kazı çalışmalarına devam edilmiştir. Bu kısımda yapılan kazılar sonucu K3 mekânın güney duvarına bitişik, ayrı bir birim ortaya çıkarılmıştır. "B1 mekânı" olarak adlandırılan bu bölümde yapılan seviye indirmede mekânın sınırları belirlenmiştir. 5.70x5.60 m. olarak belirlenen B1 mekânının batı tarafında aynı mekân içerisinde moloz taş duvarla çevrili 5.10x1.45 cm. ölçülerinde ayrı bir bölüm ortaya çıkarılmıştır. Seviye indirme çalışmaları sonucunda 50 cm. derinlikte mekânı doğu-batı doğrultusunda ikiye bölen sınır duvarıyla birleşen alt kotta duvar izi ortaya çıkarılmıştır. Tek sıra moloz taşlı bu duvarın daha erken döneme ait olduğu düşünülmektedir.

Güney tarafa doğru devam eden kazı çalışmaları "B2 mekânı" olarak adlandırılan bölümde devam ettirilmiştir. Buradaki çalışmalar ilk etapta mevcut duvar izlerinin belirgin hâle getirilmesiyle başlamıştır. İç kısımda yapılan kazı ile mekânın ölçüleri 9.70x4.90 m. olarak tespit edilmiştir. Mekânın güney kenarında 50 cm. derinlikte düzgün taş döşemeli bir zemin ortaya çıkarılmıştır. 3x4 m. genişliğindeki bu alanın, mekânın zemininden yüksek tutulduğu anlaşılmıştır. B2 mekânında devam eden kazı çalışmaları sonucunda toplamda 70 cm. derinliğe inilmiştir. Bu mekânın doğu tarafındaki açıklıkta kireçli zemine ulaşılmıştır. Yine B2 mekânının kuzey duvarının orta kısmında, zemine yerleştirilmiş, üst örtüyü taşıyan ayağın oturtulduğunu düşündüğümüz düzgün kesme taş kaide ortaya çıkarılmıştır.

"G1 mekânı" olarak adlandırılan alanın kazı öncesinde temizlik yapılmıştır. Moloz taşlı duvarlarla çevrelenmiş bu mekân, duvarların sıvalı olması ile diğerlerinden ayrılmaktadır. Seviye indirme çalışması sonucunda mekânın ölçüleri kuzey-güney 4.20 cm., doğu-batı 3.70 cm. olarak ölçülmüştür. İç kısımdaki kazılar sonucunda mekânın batı duvarının ortasında ocak ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkarılan ocağın zemini küçük parça taşlarla döşenmiştir. Ocağın kenarları kiremit paçalarının dik bir şekilde dizilmesiyle mekândan ayrılmıştır. Mekânın doğu duvarının orta kısmında ise loğ taşı bulunmuştur. 55 cm. derinlikte, kuzey duvarının doğu duvarı ile birleştiği köşede kapı açıklığına ulaşılmıştır. Açıklığın duvarla birleştiği noktada kapı sövesinin oturduğu delikli bir taş bulunmuştur. G1 mekânında yapılan kazılar sonucu moloz taşla kaplı bir zemin ortaya çıkarılmıştır.

Diğer çevre mekânlardan daha yüksek bir kotta ortaya çıkması, düzgün bir zemin döşemesi ve ocağın bulunması G1 mekânının daha farklı bir kullanıma yönelik olduğunu göstermektedir.

G1 mekânının güney duvarından yine güneye doğru uzanan duvar izleri görülmüştür. Bu alandaki duvar izleri tam olarak ortaya çıkarıldıktan sonra mekânın

sınırları belirlenmiş ve G2 mekânı olarak adlandırılmış olup ölçüleri 4.90x5.50 m. olarak belirlenmiştir. İç kısımda devam eden kazılar sonucunda, batı duvarı ile güney duvarının bitiştiği noktada giriş açıklığı tespit edilmiştir.

Batı duvarının ortasında da ocak ortaya çıkarılmıştır. K1, K2, B2 mekânında görülen sekiye burada da rastlanmıştır. Ocağın ve giriş açıklığının bulunduğu alan daha yüksek tutulmuş, ayrıca Korint sütun başlığı tespit edilmiştir. Başlığın sütun kaidesi olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Mekânın biri doğu duvarına bitişik, 3 adet silindir taş ortaya çıkarılmıştır. Bunların tavanı destekleyen ahşap sütunların kaidesi olduğunu düşünmekteyiz. G2 mekânının doğu duvarının dış cephesinde yapılan kazılar sonucunda moloz taşlarla oluşturulmuş oval çukurlar bulunmuştur. Bunların işlevi anlaşılamamıştır.

G2 mekânındaki çalışmalar tamamlandıktan sonra kazılara sur duvarlarına doğru devam edildi. Sur dibindeki G4 ve G5 mekânları ile G2 mekânını birbirine ve sokağa bağlayan, moloz taş döşemeli ara mekân ortaya çıkarıldı. Mekânın ön kısmında sokaktan yapıya girişi sağlayan kapı açıklığının lentosu olarak kullanılmış, isim listesinin yer aldığı M.Ö. I. yüzyıla tarihlenebilecek bir Grekçe kitabe bulundu².

Önceki dönemlerde sur duvarlarının dibinde açığa çıkarılmış mekânların devamında kazılara devam edilerek bu yapıların özelliklerinin tespiti amaçlanmıştır. Burada izleri görülen mekânlar G4 ve G5 olarak adlandırılmıştır. G4'te yapılan kazılarda duvar izlerinin takibi yapılarak mekânın sınırları belirlenmiştir. 5.20 m. genişliğindeki kare mekânın 110 cm. genişliğinde kapı açıklığı ortaya çıkarılmıştır. Mekânın sura dayalı güney duvarı çökmüştür. Kuzey duvarında pencere açıklığı ortaya çıkarılmıştır. Mekânın ortasında, üst örtüyü taşıyan ahşap sütunun oturduğu kaide olarak kullanılan düzgün bir taş bulunmuş, batı duvarının ortasında bir ocak nişi tespit edilmiştir.

Kazılar sırasında burada yoğun olarak seramik parçası ele geçirilmiştir, doğu duvarının dibinde tüme yakın bir testi bulunmuştur (Resim:8). Güney duvarının dibinde, kırık parçalar hâlinde ele geçirilen sırsız seramiklerin tümlendikten sonra küp olduğu anlaşılmıştır. Yine aynı mekânın güney duvarının dibinde 2 adet el değirmeni bulunmuştur. Bu veriler ışığında G4 mekânının mutfak olabileceği düşünülmektedir.

G5 mekânında kazı çalışmalarına daha önceki yıllarda başlanmış, duvarlarının bir kısmı ortaya çıkarılmıştır. Burası, G4 olarak adlandırılan mekân ile daha önceden ortaya çıkarılan mekânı birbirine bağlayan geçiş alanı olarak düşünülebilir. Ön kısmında yapılan kazılar sonucunda mekânın kuzey tarafının tek sıra moloz taşla yükseltilerek bir seki oluşturduğu görülmüştür.

Alandaki kazılar tamamlandıktan sonra açma doğruya doğru genişletilmiştir. Alanın doğu kenarında 30 ile 40 cm. arasında değişen kalınlıkta tespit edilen moloz taşlarla örülü duvar, alanın doğudan sınırını oluşturmaktaydı. Seviye indirme çalışması sonucunda sınır duvarından batıya doğru uzanan duvarlar ortaya çıkarılmıştır. 55 cm. genişliğindeki bu duvarların boyu 4.40 cm. olarak ölçülmüştür.

2013 çalışmaları sonucunda BÇ-03 No.lu açmada kazısı yapılan alanın toplam ölçüleri 40 x 30 m. olarak tespit edilmiştir. (Çizim:4).

Belgeleme işlemi tamamlandıktan sonra ortaya çıkarılan duvarları, koruma amaçlı iki sıra moloz taşla yükseltilmiştir (Resim:9).

Çalışmalar sırasında çok sayıda seramik parçaları ve metal objeler bulunmuştur. Seramik parçalarından form verenlere baktığımızda, bunların günlük kullanım, pişirme ve depolama kapları olduğu görülmektedir. Metal objelerden de tarım araç gereçleri, mutfak malzemeleri ve çok sayıda sikke dikkate değerdir.

2 Kitabeyi okuyan ve tarihleyen Öğr. Gör. Dr. Esengül Akıncı'ya teşekkür ederim.

Ortaya çıkarılan kalıntıların, bitişik iki büyük yapı topluluğu görülmektedir. Çıkan mimarî ve küçük buluntularda bu yapıların birbirinden bağımsız iki ayrı çiftlik olduğu düşünülmektedir.

Buluntular

Küçük buluntuların bakım, onarım ve değerlendirme işlemi, seramik ve metal laboratuvarımızda yapılmıştır.

Seramik

Melda KANDEMİRLİ

Kızıl Han, Ahmet Gazi Çeşmesi, Menteşe Mezarlığı, Yelli Medresesi ve 2011 yılı kazı döneminde başlanan 3 No.lu açmanın devamı olarak yapılan kazı çalışmaları sırasında çok sayıda sırlı-sırsız seramik ortaya çıkarılmıştır. Çoğu amorf parça olan seramiklerin form verenlerine bakıldığında, günlük kullanım kapları, pişirme ve depolama kapları olduğu görülmektedir.

Sırsız örneklerin formlarına göre tabak, kâse, çanak gibi günlük kullanım kaplarının dışında testi, küp gibi depolama kaplarının olduğu anlaşılmaktadır. Sırlı örneklerde ise daha çok tabak ve çanak ile karşılaşmaktadır. Sırlı seramikler kendi içinde tiplere ayrıldığında, tek renk sırlı, Milet işi ve renkli *sgraffito* tekniği olmak üzere üç farklı tip görülmektedir.

Kızıl Han'da yapılan kazılar sırasında yoğun olarak renkli *sgraffito* seramiğin yanı sıra tek renk sırlı seramik ve az da olsa sırsız seramik bulunmuştur.

Menteşe Mezarlığı ve Ahmet Gazi Çeşmesi'nde yürütülen kazı çalışmaları sırasında az sayıda sırlı ve sırsız seramik bulunmuştur. Yelli Medresesi'ndeki çalışmalar sırasında diğer alanlarda olduğu gibi sırlı ve sırsız seramik buluntu ortaya çıkarılmıştır.

3 No.lu açmadan da az sayıda sırlı seramik çıkması ile birlikte çok sayıda sırsız seramik ele geçirilmiştir.

Geçen yıl kazısına başlanan 3 No.lu açmada bu yıl yapılan çalışmalar sırasında az sayıda sırlı seramiğin yanı sıra yoğun olarak sırsız ve özellikle depolama kapları bulunmuştur.

Ayrıca surların dibinden bir küpün parçası olduğunu anladığımız çok sayıda sırsız seramik parçası bulunmuştur. 3 No.lu açmada yürütülen kazı çalışmaları sırasında kuzey avlu olarak adlandırılan alanda çatı kiremitleri bulunmuştur.

426 numaralı buluntu numarasına sahip testi, G4 mekânının doğu duvarı dibinde tüme yakın olarak bulunmuştur (Resim:8). Sıvı depolama için kullanılan testinin ağız çapı 5 cm., dip çapı ise 11 cm. dir. Dar gelen boyundan sonra gövde genişlemektedir. Daha sonra dibe doğru yine daralma görülmektedir. Kulp boyunun ortasından başlayarak gövdeye bitişmektedir. Emzik kısmı gövdeden başlamaktadır. Ağız kısmı ve emziğin ağız kısmında koyu yeşil renkte sır görülmektedir. Benzer örneklere bakılarak 14-15. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Surların dibinde kırık parçalar hâlinde ele geçirilen sırsız seramik parçalarının tümlenmesinden sonra bir küp olduğu anlaşılmıştır. Ağız çapı 26 cm., dip çapı 16 cm. olan bu küp ağızdan gövdeye doğru genişledikten sonra dip kısmına doğru tekrar daralmaktadır. Depolama amaçlı kullanılan küpün üzerinde dört sıra hâlinde parmak

baskılı hamur kabartması görülmektedir.

Metal Buluntular

Fatma DOVALIOĞLU

Beş ayrı alanda yapılan kazılarda önceki yıllarda olduğu gibi bu yılda çok sayıda metal malzeme ele geçirilmiştir.

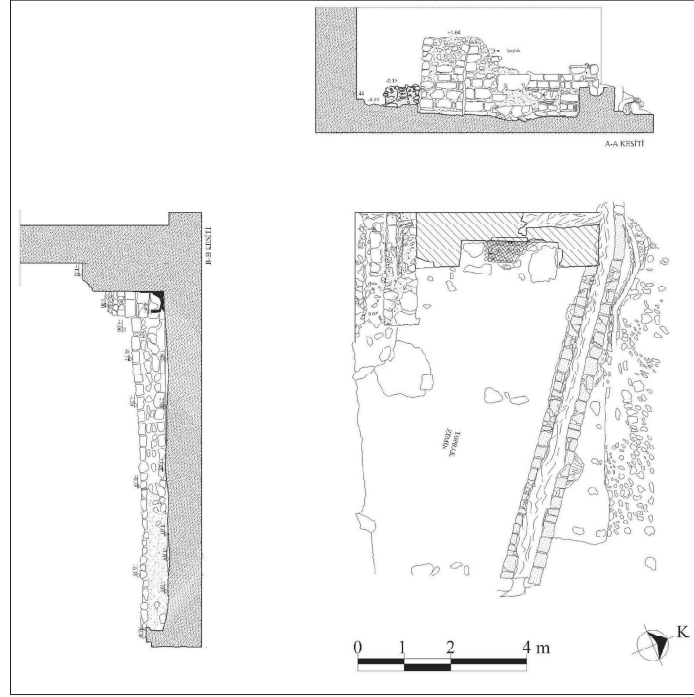
Yelli Medrese’de yapılan kazılarda; 6 adet bronz sikke ile hayvan bağlamak amaçlı 1 adet demir zincir bulunmuştur. Sikkelerden ikisinde, Osmanlı II. Murad ve Fatih Sultan Mehmed’in, birinde Menteşe Beyi Ahmed Gazi’nin adı verilmektedir. Diğer sikkeler, üzerlerindeki deformasyon nedeni ile tarihlendirilememiştir.

Menteşe Mezarlığı’nda iki buluntudan biri bakır sikke diğeri ise kurşun objedir. Her ikisinde de deformasyon nedeni ile tarihlendirme yapılamamıştır.

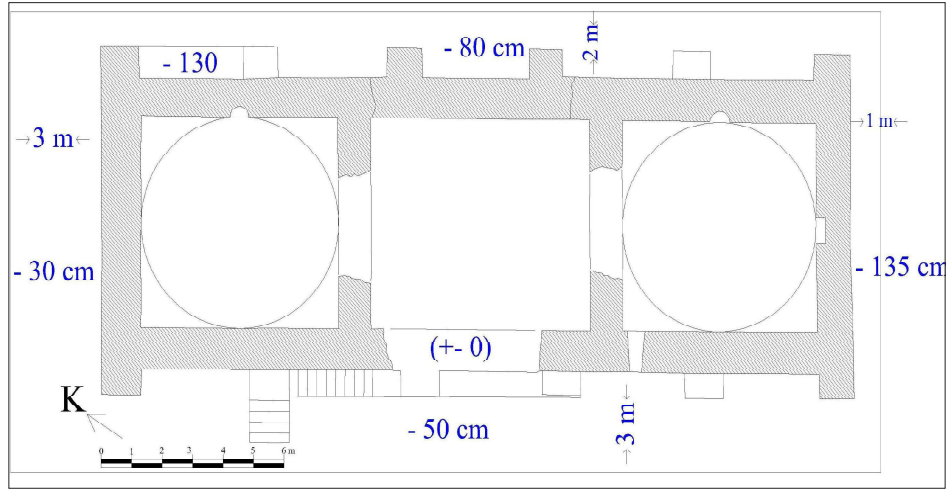
Ahmed Gazi Çeşmesi kazısında 9 adet bakır sikke bulunmuştur. Bunlardan biri Roma Dönemi’ne aittir bir diğeri nakışlı sikkelerden olup diğerlerinin üzerindeki deformasyon nedeni ile anlaşılamamaktadır.

Kızıl Han’da gerek kazı sırasında gerek eleme sırasında toplam 292 sikke ele geçirilmiştir. Sikkelerin çoğu Osmanlı Dönemi’ne ait olmakla birlikte Menteşe (Resim: 10) ve Aydınoğulları Beylikleri’ne ait örnekler de bulunmaktadır.

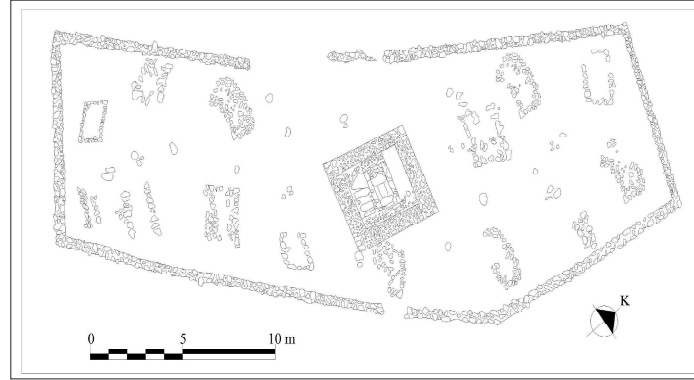
3 No.lu açma olarak adlandırdığımız mekândan 10 adet bronz sikke 1 jeton, 1 bilezik, ıspatula, keser, kürek, bıçak, 1 anahtar, kapı kilit aksamına ait objeler ve çeşitli süs eşyaları çıkmıştır. 3 No.lu açmanın G1 bölümünden çıkan buluntular arasında 3 bronz 1 bakır sikke ve bir adet kurşun vardır. G2 No.lu bölümünden 3 bronz, 2 gümüş sikke çıkarılmıştır. G3 No.lu bölümde ise 5 bronz sikke ve bir metal obje buluntular arasındadır. G4 No.lu bölümünden kolye ucu, tarak gibi süs eşyaları, bronz bir kap ve onun kapağı, demir keser, bıçak ve kapı kilidi çıkan eserler arasındadır. G5 bölümünde 2 adet bronz sikke bulunmuştur. “Güney Avlu” olarak adlandırdığımız bölümde 11 bronz, 1 gümüş sikke bunların yanında bronz bir tutamak, demir zincir, kapı süsü ve keski vardır. B1 No.lu bölümde çıkan eserler arasında 3 bronz 1 gümüş sikke ve bir kapı kilit aksamı vardır. B2 No.lu mekândan 6 bronz sikke, demir bel küreği ve kapı kilit aksamı çıkarılmıştır. K1 No.lu bölümde çıkan buluntular arasında 4 bronz, 1 gümüş sikke, bir gümüş yüzük ve demir metal obje yer almaktadır. K3 No.lu mekânda ise bir adet bronz sikke bulunmuştur.

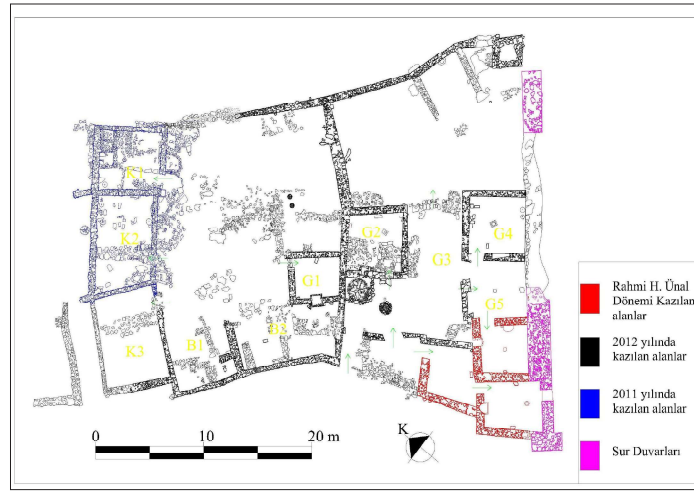
Çizim 1: Ahmet Gazi Çeşmesi Rölöve.

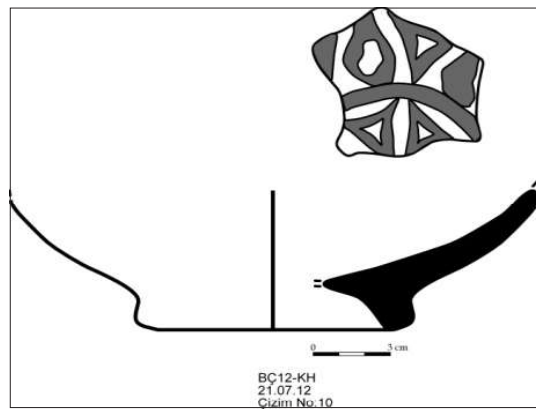
Çizim 2: Kızıl Han çalışılan alanlar.

Çizim 3: Menteşe Mezarlığı açmanın kazılardan sonraki durumu.

Çizim 4: BÇ-03 No.lu açma kazılardan sonraki durumu.

Çizim 5: Kızıl Han'da çıkan renkli sgraffito seramik.

Resim 1: III No.lu Türbe'nin çevresinde temizlik yapılırken.

Resim 2: Yelli Medrese ana eyvandan görünüm.

Resim 3: Yelli Medrese duvarların elik
konstrüksiyonlarla desteklenmesi.

Resim 4: Ahmet Gazi Medrese eşme'si genel görünüm.

Resim 5: Kızıl Han giriş cephesi ve kuzey cephe genel görünüm.

Resim 6: Kızıl Han doğu cephesinde açılan sondajdan görünüm.

Resim 7: Kare Mezar.

Resim 8: G4 Mekânı'nda bulunan testi.

Resim 9: Seymenlik Kapısı'na yakın ortaya çıkarılan mekânlar.

Resim 10: Kızıl Han'da ele geçirilen Mentешeli Emir Leyse ait gümüş sikke.